

ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Марчук І.В.
Науковий керівник: Сегеда С.А., доцент

Наведено результати дослідження теоретичних положень відтворення основних засобів. Висвітлено результати дослідження стану, динаміки руху і процесу відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Вступ. Ефективний розвиток сільського господарства значною мірою залежить від стану матеріально-технічної бази та її головної ланки – основних засобів, їхнього якісного складу раціонального співвідношення та відтворення.

В нинішній час особливу увагу необхідно приділяти процесу відтворення основних засобів, оскільки виробництво високоякісної та конкурентоспроможної продукції, мінімізація виробничих витрат, підвищення техніко-технологічного рівня виробництва можливе при оптимальній структурі основного капіталу, забезпеченні процесу його відтворення.

Дослідженням проблеми відтворення і використання основного капіталу займаються провідні вітчизняні вчені: Андрійчук В.Г., Баранов Д.А., Будавай В.Ю., Кисіль М.І., Ковальов А.Ф., Котковський В.С. [1], Натаров М.В., Палтерович Д.М., Пасько О.В. [2], Підлісецький Г.М., Покропивний С.Ф., Прядко В.В. [3], Саблук П.Т., Старицький Т.М. [4, 5], Швець Н.В. [6] та інші. Ними розроблені окремі методичні підходи до обґрунтування складу, оцінки ефективності використання основного капіталу.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретичних аспектів відтворення основних засобів, вивчення наявного стану і динаміки руху основних засобів сільськогосподарських підприємств Чечельницького району Вінницької області, та зокрема, окремих аграрних формувань зазначеного району, дослідження процесу їхнього відтворення.

Результати. Процес відтворення характеризується оновленням основних засобів. В економічній літературі відсутнє чітке трактування категорії “оновлення”, що перешкоджає однозначній характеристиці процесу розширеного відтворення й оцінці технічного стану основних засобів.

Відтворення основних засобів за В.С. Котковським являє собою інтегровану, органічно пов'язану цілісну систему економічних, організаційних і правових форм та методів господарювання, спрямованих на впровадження прогресивної і принципово нової техніки, комплексної модернізації основного капіталу [1, С. 4-7].

Інший економіст – О.В. Пасько – вважає, що відтворення основних засобів – це процес, що складається з двох груп чинників: ендогенних (розмір нарахованої амортизації, відповідність суми нарахованої амортизації, конкурентної стратегії підприємства, використання нарахованої суми амортизаційних коштів), які перебувають у сфері впливу конкретного підприємства, та екзогенних (уряд, економіка, технологія, суспільство), які перебувають у сфері впливу державних органів управління [2, С. 4-16].

Для забезпечення безперервного процесу відтворення основних засобів у необхідній підприємству структурі необхідне формування спеціальних фондів відшкодування, які б забезпечували покриття витрат на просте відтворення та нарахування зносу [3, С. 4-8]. Формування спеціальних фондів на підприємствах є недоцільним, тому що безперервність процесу відтворення можна забезпечити мобілізацією і цільовим використанням коштів амортизаційного фонду.

Т.М. Старицький стверджує, що відтворення основного капіталу – це процес постійного повторення його виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі. При аналізі відтворення основного капіталу він пропонує застосовувати показники його руху (коефіцієнт обороту, коефіцієнт зростання, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт сукупного відтворення), стану (коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності) та ефективності використання [4, С. 4-7; 5, С. 56-60]. На наш погляд, при здійсненні процесу відтворення достатньо застосовувати показники руху (коефіцієнт зростання, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт ліквідації), стану (коефіцієнт зносу) та ефективності використання (виробництво валової продукції та валового доходу з одиниці земельної площі й з розрахунку на середньорічного працівника, фондівіддача, фондомісткість продукції) основних засобів.

Інші науковці визначають сутність відтворення як безперервний процес формування, забезпечення працездатного стану й розвитку основних засобів підприємства згідно з його стратегічними орієнтирами [6, С. 3-5]. Незважаючи на кризовий стан економіки країни, загальну фінансову неспроможність сільськогосподарських товаровиробників дослідження стану та динаміки основних засобів сільськогосподарських підприємств Чечельницького району показує, що їхня наявність щорічно збільшується (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка основних засобів сільськогосподарських підприємств Чечельницького району Вінницької області,
тис. грн.

Показник	Наявність на початок року	Надходження за рік	Коефіцієнт оновлення,%	Вибуття за рік	Коефіцієнт ліквідації,%	Наявність на кінець року	Коефіцієнт зростання,%
В середньому по с.-г. підприємствах Чечельницького р-ну							
2006р.	33419,7	11210,0	26,67	2630,0	7,87	42000,4	125,68
2007р.	42000,4	5613,0	12,27	1860,0	4,43	45753,2	108,94
2008р.	45753,0	7750,0	15,33	2940,0	6,43	50563,0	110,5
СТОВ "АФ "Вербка"							
2006р.	8906,0	1285,0	14,53	1347,0	15,12	8844,0	99,30
2007р.	8833,0	3670,0	33,79	1652,0	18,68	10862,0	122,82
2008р.	10862,0	169,0	1,58	113,0	1,04	10686,0	98,38
СТОВ "АФ "Ольгопіль"							
2006р.	13433,4	4757,5	26,82	455,2	3,39	17735,7	132,03
2007р.	17735,7	1842,8	9,85	862,4	4,86	18716,1	105,53
2008р.	18384,0	4229,0	18,73	38,0	0,21	22575,0	122,80

Динаміка руху основних засобів сільськогосподарських підприємств Чечельницького району за 2006-2008 роки характеризує їхнє збільшення на 20,40%. Динаміка щорічних надходжень основних засобів характеризується помітним зменшенням. У 2008 році порівняно з 2006 роком надходження основних засобів зменшилось на 31%, а вибуття збільшилось на 11,78%. Перевищення вартості основних засобів, що надійшли, над вибулими основними засобами призвело до помітного збільшення наявних основних засобів сільськогосподарства на кінець досліджуваного періоду. Динаміка руху основних засобів в розрізі сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю "АФ Вербка" та "АФ Ольгопіль" за 2006-2008 роки характеризує їхнє збільшення на 22,0 і 36,9% відповідно. Суттєво збільшилась вартість основних засобів як на початок так і на кінець аналізованого періоду. Так, на початок 2008 року наявних основних засобів було на 21,96 і 36,85% більше, ніж в 2006 році відповідно. Проте надходження основних засобів в СТОВ "АФ "Вербка" у 2008 році зменшилось в 7,6 рази порівняно з 2006 роком. В 11,9 рази зменшилось вибуття основних фондів. В СТОВ "АФ "Ольгопіль" протягом досліджуваного періоду надходження основних засобів зменшилось лише на 11,9%, вибуття – на 92%.

Дані таблиці також свідчать, що існуючі темпи оновлення та ліквідації основних засобів дають змогу призупинити процес їхнього старіння. Тобто, рівень використання і відтворення основних засобів в господарствах Чечельницького району Вінницької області є позитивний.

Складна фінансова ситуація аграрних товаровиробників, низькі ціни на сільськогосподарську продукцію, диспаритет цін та інші чинники сприяють тому що обсяги власних традиційних джерел формування основних засобів зменшуються (табл. 2).

Дані таблиці показують, що в сільськогосподарських підприємствах Чечельницького району внаслідок збиткового ведення господарської діяльності сума власних джерел оновлення основних засобів в 2007 році була від'ємною. Більша частина власних грошових коштів направляється на фінансування оборотного капіталу та поточних потреб. В розрізі двох прибуткових господарств вказаного району – СТОВ "АФ "Ольгопіль" і СТОВ "АФ "Вербка" – ситуація дещо відмінна. Вони достатньо забезпечені власними коштами для постійного оновлення основного капіталу. Сума власних джерел відтворення основних засобів перевищує річну суму амортизації в 5-8 та 4-4,5 разів відповідно.

Таблиця 2

Динаміка власних джерел оновлення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах Чечельницького району, тис. грн.

Показник	Сума амортизаційних відрахувань	Чистий прибуток	Разом власних джерел
В середньому по с.-г. підприємствах Чечельницького району			
2006 рік	1847,7	8916,8	10764,5
2007 рік	2927,9	-4717,8	-1789,9
2008 рік	2699,0	10636,0	13335,0
СТОВ "АФ "Вербка"			
2006 рік	121,0	416,0	537,0
2007 рік	176,0	412,0	588,0
2008 рік	296,0	1048,0	1344,0
СТОВ "АФ "Ольгопіль"			
2006 рік	637,6	2564,8	3202,4
2007 рік	926,6	317,5	1244,1
2008 рік	744,0	5147,0	5891,0

Спільною проблемою для всіх об'єктів нашого дослідження є недостатність амортизаційних відрахувань на відтворення основних засобів. Питома вага амортизаційних відрахувань у виробничих витратах сільськогосподарських підприємствах Чечельницького району Вінницької області залишається ще низькою (табл. 3).

Таблиця 3

Балансова вартість основних засобів та амортизаційні відрахування у сільськогосподарських підприємствах
Чечельницького району

Роки	Балансова вартість, тис. грн.	Річна сума амортизації, тис. грн.	Частка амортизації у балансовій вартості основних засобів, %	Можливий термін відновлення основних засобів, років
В середньому по с.-г. підприємствах Чечельницького району				
2006 рік	18638,0	1847,7	9,92	10
2007 рік	27149,0	2927,9	10,78	9
2008 рік	31294,0	2699,0	8,62	12
СТОВ "АФ "Вербка"				
2006 рік	5395,0	121,0	2,24	45
2007 рік	7354,0	176,0	2,39	42
2008 рік	6882,0	296,0	4,30	23
СТОВ "АФ "Ольгопіль"				
2006 рік	11567,7	637,5	5,51	18
2007 рік	12304,2	926,6	7,53	13
2008 рік	15457,0	744,0	4,81	21

Дослідження показали, що частка амортизаційних відрахувань до балансової вартості основних засобів в сільськогосподарських підприємствах Чечельницького району становлять в середньому від 8,62 до 10,8%, а в СТОВ "АФ "Вербка" – 2,2-4,3%, в СТОВ "АФ "Ольгопіль" – 4,8-7,5% (табл. 3). При існуючих обсягах амортизаційних відрахувань термін простого відтворення основних засобів становить 9-12 років (господарства Чечельницького району), 23-45 років (СТОВ "АФ "Вербка"), 13-21 років (СТОВ "АФ "Ольгопіль"). Тому важливою умовою своєчасної заміни зношених основних засобів є формування й накопичення амортизаційного фонду в сільськогосподарських підприємствах.

Важливу роль у створенні збалансованої структури основних засобів сільськогосподарських підприємств відіграє інвестиційна політика, формування сприятливого інвестиційного клімату.

Інвестиції в основний капітал сільськогосподарських підприємств Чечельницького району в 2008 році зменшились на 1091 тис. грн. (СТОВ "АФ "Вербка") і 1554 тис. грн. – СТОВ "АФ "Ольгопіль" (табл. 4).

Обсяги інвестицій з розрахунку на 1 га угідь в 2008 році порівняно з 2006 роком зменшились на 81 і 50% відповідно у зв'язку з трансформацією сільськогосподарських угідь; інвестиції з розрахунку на 1000 грн. середньорічної вартості основних засобів становили 23,95 і 164,26 грн. відповідно.

Аналіз динаміки інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств Чечельницького району характеризує тенденцію до їх коливання. Але загалом за абсолютним значенням вони є достатніми для процесу відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 4

Інвестиції в основний капітал сільськогосподарських підприємств, тис. грн.

Показник	СТОВ "АФ" "Вербка"			СТОВ "АФ" "Ольгопіль"		
	2006р.	2007р.	2008р.	2006р.	2007р.	2008р.
Капітальне будівництво	64,0	73,0	-	294,3	253,0	559,0
Придбання (виготовлення) основних засобів	1212,0	2913,0		4623,8	1697,8	2805
Придбання (виготовлення) інших необоротних активів	-	-	127,0	-	-	-
Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів	73,0	50,0	89,0	-	-	-
Інші інвестиції			42,0	-	-	-
Усього інвестицій	1349,0	3036,0	258,0	4918,1	1950,8	3364,0
Теж на: 1га с.-г. угідь	0,53	0,99	0,1	1,28	0,41	0,64
000 грн. основних засобів, грн.	152,00	308,13	23,95	315,57	107,03	164,26

Висновки. Проведений аналіз стану, руху, використання та відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств Чечельницького району Вінницької області в цілому показав, що оновлення основних засобів проводиться в достатній мірі. В складній фінансово-економічній ситуації господарства самостійно фінансують інвестиційно-інноваційні процеси. Це сприяє тому, що рівень зношення основних засобів не перевищує 30-35% як загалом по району так і в розрізі окремих господарств.

Література.

1. Котковський В.С. Відтворення основних засобів та його фінансове забезпечення на підприємствах залізничної промисловості України: Автореф. дис. канд. екон. наук / Київський національний економічний університет. – К., 2001. – 16 с.
2. Пасько О.В. Відтворення основних засобів аграрних підприємств в сучасних умовах. – Суми: Козацький

- вал, 2004. – 102 с.
3. Прядко В.В. Проблеми відтворення виробничих процесів у молочній промисловості України на сучасному етапі: Автореф. дис. канд. наук / Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 1999. – 22 с.
 4. Старицький Т.М. Рациональне відтворення основного капіталу в сільському господарстві: Автореф. дис. канд. наук / ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН. – К., 2006. – 22 с.
 5. Старицький Т.М. Методичні основи економічної діагностики відтворення і ефективного використання основного капіталу // АгроІнКом. – 2005. - № 7. – С. 56-60.
 6. Швець Н.В. Організаційно-економічний механізм управління відтворенням основних засобів підприємства: Автореф. дис. канд. наук / Національний гірничий університет. – Дніпропетровськ., 2006. – 16 с.

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Федорук Д.Л.
Науковий керівник: Мазур А.Г., д.е.н., проф.

У статті визначено сутність державного регулювання туристичного бізнесу, шляхи його здійснення, а також сучасний стан галузі туризму в Україні.

Ключові слова: туристична галузь, туризм, ліцензування, туристичне законодавство.

Постановка проблеми. Сучасна індустрія туризму - одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства, що розглядається як самостійний вид економічної діяльності, та як міжгалузевий комплекс. На сьогоднішній день туризм став явищем, що увійшло у повсякденне життя майже третини населення планети. Більше того, на початку XXI ст. туризм за обсягами доходу справедливо посів третє місце серед провідних галузей світової економіки. За даними Всесвітньої ради подорожей, та туризму частка індустрії туризму складає 9,9% глобального ВВП, 10,9% світового експорту, та 9,4% світових інвестицій. [5]

В багатьох країнах і регіонах туризм є основним джерелом прибутків. Надходження з туристичних подорожей у світовому масштабі становлять понад 500 млрд. доларів США щорічно. Найбільші прибутки отримують країни Західної Європи та США. Так як щорічний їх прибуток від туристичної діяльності становить більше 100 млрд. доларів США.

На сьогоднішній день питанням державного регулювання туристичного бізнесу з узагальненням теорії і практики дуже актуальна і спирається на роботи відомих фахівців різних галузей: Вахмістров В.П., Вахмістрова С.І., Жукова М.А., Зазгарска І.Б., Кифяк В.Ф., Пуцентейло П.Р., Храбовченко В.В., тощо.

Мета статті – розкрити сутність державного регулювання туризму та описати процес розвитку туристичного бізнесу в Україні на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Як відомо розвиток туризму впливає як на національну економіку країни, так і на становище окремих її регіонів. Важливість розвитку туризму для національної і регіональної економіки визначає його державне регулювання. Держава визначає туристичну діяльність як одну з пріоритетних галузей національної економіки, та здійснює її регулювання.

Держава сприяє розвитку туристичної діяльності шляхом допомоги в підготовці відповідних кадрів, організації наукової роботи в сфері туристичної індустрії, забезпеченні картографічною продукцією тощо. Іншою важливою метою державного регулювання туризму є охорона навколишньої природного середовища. Підприємства, що діють в сфері туризму використовують природні рекреаційні ресурсів у вигляді лікувально-оздоровчих місцевостей, земель, лісів, водних ресурсів, природних заповідників, національних парків, курортів і т. д. Охорона навколишнього природного середовища повинна здійснюватися так, щоб у ході туристичної діяльності створювалось виховання культури відпочинку, та оздоровлення туристів в цілому. Тому, що потрібно зберігати об'єкти відпочинку для подальшого їх використання.[1]

З точки зору підприємства, туризм є капіталомістким бізнесом. Для створення індустрії туризму сучасного рівня необхідно залучати матеріальні і фінансові ресурси. Залучення іноземних інвестицій, як показує світова практика, допускає активний вплив за допомогою податково-фінансової політики держави.

Найважливішим засобом державного контролю над підприємництвом у сфері туризму є ліцензування. Законодавчо визнано види туристичної діяльності, що підлягають ліцензуванню. До них включають організацію іноземного, внутрішнього, та закордонного туризму, а також екскурсійну діяльність.

Ліцензування, стандартизація, та сертифікація є невід'ємними важелями впливу держави на туристичну сферу. Це необхідно для захисту прав, та інтересів туристів. Це здійснюється відповідними органами державної виконавчої влади в галузі туризму до яких відноситься Міністерство культури і туризму України, та Державна служба туризму і курортів.

Ключовим завданнями державного регулювання туристичного бізнесу на сучасному етапі розвитку